

פרוטוקול מס' 199

מישיבת ועדת הכספים

יום ב', א' בשבט תשל"ה - 13.1.75, שעה 10.00

נ כ ח ו :

חברי הועדה:

- י. קרגמן - היו"ר
- א. אפרת
- ש. ארליך
- י. בדר
- י. בן-מאיר
- י. גולך
- צ. גרשוני
- ב.צ. חלפון
- ש. לורינץ
- א. מלמד
- י. פלומין
- ד. קורן
- נ. קצב
- א. שוסטק
- מ. שחל
- פ. גרופר

מוזמנים:

- י. קנטור - נציב המים
- ס. יוספטל
- מ. שור
- ב. הראל
- א. זיגמן - האחוד החקלאי
- א. בן-אוי - התאחדות האכרים
- א. גלר - מרכז השלטון המקומי
- י. מרינוב - מרכז השלטון המקומי
- ש. רותם - משרד הפנים
- א. קירשנר

מזכיר הועדה:

הירע"כ לועדה:

- א.נ. פלוג
- מ. איזנברג

קצרנית:

סדר-היום:

- א. היטל האיזון (מים)
- ב. העלאת מחיר המים ברשויות המקומיות.

א. היטל איזון (מים)

היו"ר י. קרגמן:

אני פותח את הישיבה.

הסעיף הראשון בסדר-היום של ישיבה זו - היטל איזון (מים). אני מקדם בכרחה את החקלאים, נציגי המרכז החקלאי, האחד החקלאי והתאחדות האכרים, שיביאו בפנינו השגותיהם על העלאת מחיר המים.

רשות הדיבור לגב' סנסה יוספטל.

ס. יוספטל:

באנו נציגי כל החקלאים, נציגי המרכז החקלאי, נציגי התאחדות האכרים ונציגי האחד החקלאי, כי אנו משתפים פעולה בעניינים רבים ואין דבר חשוב יותר מהמים; וחייבנו שאנו צריכים יחד להביא בפניכם את ההתרשמות הקשה מההחלטה לייקר את מחיר המים ב-12%.

אני יודעת שבמסגרת המדיניות הכלכלית החדשה היו כוונות שונות ובין היתר לגרום לחסכון ולייעול. אם היתה כוונה לגרום לחסכון במים, אין צורך בהעלאת המחירים, כי אני יכולה להבטיח לכם, כי החקלאים עושים בשטח זה הכל באופן בלתי תלוי במחיר המים. לדוגמה, אם המדד של 1948 הוא 100, השטח המושקה עלה מ-300 ל-1850, עליה פי 6; ולעומת זאת מכסת המים עלתה מ-250 אלף מ"ע ל-1,1 מליון מ"ע, וזו עלייה פי 4,3. לצורך יעול אין מקום להעלאת מחיר המים. אנו מודעים לצורך זה. אנו יודעים שהמים הם המגבלה הקשה לפיתוח החקלאות בארץ; וממילא עושים הכל כדי לחסוך ולהפיק מירב התועלת ממכסות המים העומדות לרשותנו.

אנו יודעים שההתייקרות האחרונה נגרמה בעיקר על ידי התייקרות הדלק. אבל אני רוצה להזכיר לכם, שהיתה התייקרות דלק קודמת בתשל"ד וגם אז העלו את מחיר המים ב-2.5 אגורה לקוב, ובכל שנת תשל"ד הגיעה העלאת מחיר המים ל-4%. וכל זה לפני הפיחות. אחרי הפיחות הוחלט להעלות מחיר המים ב-12%.

חלק מהתוצרת החקלאית מובטח במחיר קבוע, במחיר מוגן. ולגבי חלק זה של התוצרת אנו יכולים להשאיר את הדאגה לכם; כי אם מייקרים את התשומות המוכרות בתחשיב, ממשלת ישראל תצטרך לפצות על עליית המחיר. ואמנם אם נקבע עכשו מחיר חדש לחלב, צריך היה להתחשב במחיר המים לגידול המספוא. אולם ישנם כמה ענפים שמחיריהם נקבעים בשווקים, בשווקים בחו"ל או בשווקי הארץ, על ידי היצע וביקוש. וייקור התשומות של ענפים אלה אינו מבטיח עליית מחירי התוצרת. ואני רוצה לציין שלושה ענפים במיוחד: ענף ההדרים, הפירות הנשירים וירקות - למעט תפוחי-אדמה. שלושה ענפים אלה יצטרכו לשאת ב-100 מליון לירות בעקבות התייקרות המים. אם כל התייקרות תהיה בסכום של 147 מליון לירות, שלושה ענפים אלה, שלא יוכלו לקבל חזרה סכומי התייקרות, מהווים שני שלישים והחלק הארי בתוכם נוטל ענף ההדרים. ואינני צריכה לספר לכם מה היה מצבו של ענף ההדרים אשתקד. והמצב הכלכלי בשוקים שלנו באירופה לא השתפר. והסיכוי לקבל מחירים טובים יותר השנה להדרים, די קלוש. מר בן-ארי יעמוד בלתי פירוט על בעיית ענף ההדרים. אני אציין רק שמתוך התייקרות המים, נופל על ענף ההדרים סכום של 65 מליון לירות.

על ענף הפירות הנשירים נופל סכום של 24 מליון לירות. ומחירי הפירות הנשירים תלויים בהציע ובייקוש בשוק המקומי. הפירות הנמכרים היום הם מהאסום, ונמכרים במחירים של אשתקד. הוצאות הקירור עלו. וענף זה אינו יכול לשאת בהתייקרות כה חריפה של המים. ולכל דונם מטע צריך להביא בחשבון 800-750 קוב מים. תוכלו לעשות את החשבון בכמה העלאת מחיר המים תייקר את הפירות; התייקרות המים ב-12% ברוב המקרים מוסיפה 12-15 אגורות לקוב מים.

הענף השלישי הוא ענף הירקות; אותם ירקות שאין להם מחיר מובטח, גם מחירם נקבע על פי היצע ובייקוש. והירקות מהווים של המזון הבסיסי ביותר של אנשים שאינם יכולים להרשות לעצמם לצרוך בשר. ענף הירקות שאר ב-14 מליון לירות ממחירי המים ב-12%.

קראנו בעתונות סיכומים סטטיסטיים שהכנסת החקלאים בשנה האחרונה לא עלתה אלא ירדה. ולאף אחד במדינה - בודאי לא לכם - אין ענין להכביד הכבדה נוספת גדולה על המשק החקלאי. אני

יודעת שמה שמוכרע בוועדת הכספים הוא בעיקר היטל האזון. אני יודעת שלפני שבוע שמעתם את נציגי ישובי בית-שאן. אך יש איזורים דומים, כמו עמק-הירדן, שיש להם מים זולים, כי חלק גדול מהמים שלהם בא מגרביטציה, ולכן מטילים עליהם היטל אזון. מקובל עלינו שמטילים היטל איזון. השאלה היא, בכמה מעלים את ההיטל בבת אחת. לפי ההצעה שנדונה במועצת המים, רוצים להגדיל את ההיטל פי 3 לאזורים שאמנם יש להם מים יותר זולים, אבל תצרוכת המים שלהם לכל יחידת ייצור הוא כמעט כפלים, בגלל חנאי האקלים. אם אתם רוצים להקל על כלל החקלאים, הדרך שאתם יכולים ללכת בה היא - להקל בעניין ההיטלים. כל אחוז של התייקרות במשק המים מהווה בערך מליון לירות. אם התייקרות היא 120%, הרי פירוש הדבר 120 מליון לירות.

כל החקלאים, והמרכז החקלאי בראשם, אבל בהסכמה עם יתר ארגוני החקלאים, בדיעה שייקור המים ב-100% זה תקרה נסבלת. איש אינו יכול להגיד שהתייקרות של 100 אחוז של תשומת ייצור זו התייקרות צנועה. זו התייקרות כבדה מאד. אבל אנו מתחשבים במצב ואנו יודעים שבייצור מים האנרגיה תופסת מקום ראשי, ואם האנרגיה מתייקרת גם המים צריכים להתייקר. אבל יש גבול. ואנו חושבים שהגבול הוא 100%. ואנו מבקשים למצוא דרך - אם באמצעות היטל האזון ואם בדרכים אחרות - להקטין את העומס מ-120% ל-100% התייקרות מחיר המים.

אומר במאמר מוסגר, שלתעשייה ייקרותם את המים רק ב-80%. ואנו חושבים שענף החקלאות הוא ענף יצרני לא פחות חשוב מהתעשייה. אם למרות ייקור המים לתעשייה ב-80% אנו מסכימים לייקור המים לחקלאות ב-100%, נראה לנו שיש לנו כל הזכות שיתחשבו בנו.

א. בן-ארי:

רבותי, יכולנו לתבוע שלא להעלות את מחיר המים לחקלאות, כי הנתונים מורים שכל העלאה במחיר המים אינה ניתנת לספיגה. אם בכל זאת איננו יוצאים מנקודת מצא זו, ואנו מסכימים לייקור המים ב-100%, הרי זה מעיד על התחשבותנו במצב.

הבה נראה מה משמעות העלאת מחיר המים המוצעת בשיעור של 120% לגבי הענפים שהזכיר הגב' יוספטל בהקשר ליתר התשומות, כי אי אפשר לנתק מחיר המים מיתר התשומות. מונחת לפני עבודה של משרד החקלאות ובה ניתוח עליית התשומות עד למדיניות הכלכלית החדשה. בכלל הענפים המוזכרים בעבודה זו, עליית התשומות הממוצעת עד להנהגת המדיניות הכלכלית החדשה היתה בסדר גודל של 40-50 אחוז. 8 - 9 ענפים נכללים בקטגוריה של ענפים שאינם יכולים לקבל תמורה מתאימה בדרך של מחיר מונחה או תמיכה, כי הם מתחרים בשוק הפנימי או בשוק חוץ, שם מדיניות המחירים אינה מוכתבת על ידי מדיניות כלכלית זו או אחרת הנקבעת בארץ. לרוע המזל אותם ענפים הם גם ענפים עתירי מים, ואלה הם ענף ההדרים, ענף הנשירים וענף הירקות.

מובן מאליו שהמים אינם התשומה היחידה בייצור החקלאי. אבל בתחום המים יש בכל זאת איזו שליטה של מדיניות והכוונת מחיר. יש שורה שלמה של תשומות שמחיריהן מוכתבים לחקלאי ואפילו לוועדת הכספים של הכנסת.

עד המדיניות הכלכלית החדשה, היוותה הוצאה למים לעיבוד דונם הדרים 18%, לעומת 5-6% לפני שלוש שנים. העלאת מחיר המים ב-120% תקפיץ הוצאה זו ל-26%. אם ההוצאה הכלכלית לעיבוד דונם הדרים עד נובמבר 1974 היתה כ-87 לירות, הרי ההוצאה הצפויה תהיה לא פחות מ-190 לירות לדונם. עם הנהגת המדיניות הכלכלית החדשה הועלה התמריץ לייצוא להדרים ב-1.26 ל"י, וזה היווה כ-390-400 לירות לדונם. התוספת החזויה בהוצאות האריזה וההובלה של פרי הדר מגיעה ל-420 לירות לדונם. אנו עומדים בפני הגדלה נוספת של התמריץ ב-34 אגורות. אני מקווה שתהיה לנו אפשרות לטעון טענותינו נגד תמריץ זה. מכל מקום העליה בהוצאה לדונם פרדס, אם יתייקרו המים ב-120% תתבטא ב-103 לירות לדונם מ-87 לירות ל-190 לירות. התמורה הצפויה מהגדלת התמריץ תהיה כ-100 לירות לדונם.

לפני הנהגת המדיניות הכלכלית החדשה עלה מחיר המים בשנה אחת מ-129 ל-222 נקודות. לפני חצי שנה הועלה מחיר המים. ידוע לנו שוועדת הכספים יכולה לטפל בנושא זה באמצעות היטל האזון. אני

מצטער שלא הובא בפני הועדה נושא זה כאשר נצדונה ההצעה להעלות תעריפי החשמל. אם אנו סבורים שהמים הם תשומה יסודית בחקלאות, מן הדין היה לתת את הדעת על כך בדיון על העלאת תעריפי החשמל.

ענף ההדרים צורך 35% מכלל המים שצורכת התקלאות. ולא יתכן שלא נראה את נושא מחיר המים על רקע רווחיות הענף. יש ענפים שחיאולטתל מסוגל להפאלספות העלאת מחיר המים. ענף ההדרים אינו מסוגל. והתוצאה יכולה להיות קשה מאד - פגיעה ישירה בייצוא.

על כן אנו מצטרפים לתביעה שתמותן העלאת מחיר המים. גם אז נעמוד במצב קשה. אבל אנו יודעים שאיננו יכולים להתנער מכך.

אני רוצה לציין שחלק ניכר של החקלאים, ובעיקר הפרדסנים, מקבלים אספקת המים שלהם באמצעות הרשויות המקומיות. ומחיר המים ברשויות המקומיות משמש תמיד סלע מחלוקת חריף. כל מחירי המים ברשויות המקומיות נקבעים על ידי הרשויות המקומיות, באישור שר הפנים לאחר התייעצות עם שר החקלאות. אני מודה שאני עוסק בענייני מים עשר שנים, ועד היום לא הצלחתי לרדת לחקר השאלה, כיצד נקבעים מחירי המים לחקלאות ברשויות המקומיות. ידוע לי שברשויות מקומיות רבות מחירי המים לחקלאות משמש גורם לאזון הוצאות העיריות ולא רק במשק המים.

שר החקלאות עומד להפעיל סמכותו ולקבוע תעריף מים לחקלאות גם ברשויות המקומיות. בקשתי היא שועדת הכספים תפעיל השפעתה, ששני גורמים יקבעו קביעת מחיר המים לחקלאות ברשויות המקומיות: א. מחיר המים ברשויות המקומיות לא יעלה על מחיר המים של חברת מקורות באותו אזור; ב. אם מחיר המים אינו מגיע למחיר המים של מקורות, שהעלאת מחיר המים לא תהיה גדולה מ-100% שאנו מבקשים לכלל החקלאות.

מ. שור: בעקבות מצב אספקת המזון בעולם נחבקשו החקלאים על ידי משרד החקלאות והממשלה להגביר את הייצור. אך למרות זאת יש כמה ענפים בחקלאות שמצבם די חמור. אנו פונים אליכם שתקלו על המצב בענפים אלה.

בחישוב הוצאות המים מובא בחשבון המוביל הארצי, שאנו רואים בו נכס כלל-ארצי. זו היתה ההצדקה לשובסידיה בסך 42 מליון לירות שניתנה לחקלאים. עכשו אין מגדילים את השובסידיה ונוצר גרעון. אנו חושבים שיהיה זה מוצדק, אם אתם תמצאו דרך שהחקלאות לא תצטרך לשאת בנטל הגדול של עליית מחיר המים.

א. זיגמן: ההתיישובות שקמה אחרי קום המדינה מתקיימת על הענפים שהזכירה הגב' יוספטל. אפילו אם יעלו את מחירי המינימום בעקבות העלאת מחיר המים, לא יהיה בכך כדי לכסות הוצאות הייצור. ומאות ישובים המתקיימים על ענפים אלה יצטרכו לספוג העלאה זו של מחיר המים על חשבון קיום משפחתם.

אחרי מלחמת ששת-הימים הוקמה התיישובות רחבה בשטחים, המתקיימה כולה על ענף הירקות. גם ישובים אלה יפגעו קשה, אם יועלה מחיר המים.

א. אפרת: אני מבין שאתם מבקשים שתקרת העלאת מחיר המים תהיה 100% ולא 120 אחוז. ההפרש, שהוא 25 מליון לירות, יצטרך להתחלק בין מקורות ובין החקלאים.

צ. גרשוני: ועדת הכספים אינה קובעת את מחיר המים. היא קובעת רק את היטל האזון. עכשו באים נציגי החקלאות על כל גווניה ומבקשים שנבין מה שלא הבינו כולם עד עכשו, ונשדיר את העיין בתחום קרן האזון. שמענו שמועצת המים המורכבת מנציגי החקלאים, נתנה הסכמתה להעלאת מחיר המים.

לא נתנה הסכמתה. זו טעות. **מ. שור:**

צ. גרשוני:

ביום ה' שמענו בוועדה זו גם מפי בא-כוח המועצה וגם מפי נציג האוצר, שהמועצה נתנה הסכמה. לכן אני מבקש הבהרה בנקודה זו.

הופיעו בפנינו נציגי החקלאים מביית שאן ואמרו שגם בגבולות קרן האזון הוטל עליהם עול גדול יותר. האם הדבר חל רק על משקי בית-שאן או יש אזורים נוספים עליהם חל הדבר, כמו עמק הירדן?

פ. גרופר:

אני מביין שנפלה אי-הבנה לגבי עמדת מועצת המים. לכן אני שואל: האם מועצת

המים אשרה את העלאה של 120%?

אני הבינתי שמתוך תוספת של 120 מליון לירות, 20 מליון לירות נופלים על ענף ההדרים. כיוון שענף ההדרים נתון במשבר כפול, גם בגלל המשבר הכלכלי באירופה וגם בגלל העלאת התשומות בארץ - מדוע אתם מבקשים להקטין הורדה של 20%?

אני רוצה לשאול את הגב' יוספטל: מדוע אינכם מציעים לחסל ענפים? אני יושב בוועדות הכנסת ואני אומר לך: מתחילים לראות את החקלאות כספיל. זו רק טרדה; כל הזמן מבקשים טובסידיות. אפשר לחסל את החקלאות. אפשר לייבא ביצים, חלב וירקות.

היו"ר י. קרגמן:

אינני יודע באילו ועדות יושב חבר הכנסת גרופר. בוועדת הכספים איש לא אמר שהחקלאות היא סיפל. השאלה היא, האם צריכה להיות טובסידיה גדולה בתקציב המדינה, או אפשר שמישהו אחר ישא בזה.

שמענו מנציגי החקלאים שהם מוכנים לשאת בהעלאה של 100 אחוז. לגבי הפרדסנים, אפשר לפתור את הבעיה על ידי הגדלת התמריץ לייצוא הדרים מבלי לפגוע בענף ההדרים.

ד. קורן:

אני רוצה לשאול מספר שאלות: א. מהו אחוז הפרדסים-הטניבים פחות מ-4 טון פרי לדונם, והאם פרדסים אלה נמצאים בהתיישבות החדשה ובאזורים מרוחקים?

ב. מה נעשה בתחום החסכון במים?

היו"ר י. קרגמן:

יש לפני סיכום של מועצת המים, בו נאמר, "שתיבחר ועדת משנה שתשמע את התנגדויות הצבור להעלאת התעריפים.

פ. יוספטל:

הסדר במועצת המים היה כזה, שנציבות המים באה עם הצעה לייקר את המים ב-15%. והוסבר לחברי המועצה שצריך לקבל החלטה פורמלית על מנת שאפשר יהיה לתחיל לגלגל את העניין. אבל תיבחר ועדה שתשמע את כל ההסתייגויות וחביא את סיכומיה למועצת המים. זאת אומרת, האישור של מועצת המים היה מותנה בסיכומי הועדה. והועדה עדיין לא סיכמה. לכן החלטת מועצת המים אינה תופסת, כי היא היתה מותנת במימצא הועדה.

מ. שור:

בדרך כלל מועצת המים אינה מסכמת בישיבה הראשונה. בישיבה הראשונה הביאו לפני הצעה להעלות את מחיר המים ב-15%. קמו כל נציגי החקלאים ואמרו שהדבר לא יתכן. גם שר החקלאות אמר שהדבר לא יתכן. בסוף הישיבה של מועצת המים הוצעה הצעה לאשר פורמלית את ההצעה של העלאת מחיר המים ב-15%. אני שאלתי, אם זה אמר שאנו מאשרים את ההצעה, ונאמר לי במפורש: לא. והוחלט להקים ועדה שתשמע את ההתנגדויות. עד היום לא אישרה מועצת המים את תעריפי המים.

צ. גרשוני:

האם נציב המים יכול להביא לפני ועדת הכספים הצעה בעניין היטל האזון?

לפני שאושרה על ידי מועצת המים?

י. קנטור:

שר החקלאות חייב - לפי החוק - להתייעץ

עם מועצת המים. בשום מקום לא כתוב

שמועצת המים היא גוף מחליט בעניין זה. לכן התשובה לשאלתו של חבר הכנסת גרשוני היא, שאין צורך באישור מועצת המים.

אשר לדיון במועצת המים ולטענה שהעניין

הובא בחופזה, נכון שהפער התהליך היה מהיר, כי הנושא היה דחוף; כל העלאות המחירים במשק בעקבות הפיחות נעשו הפעם במהירות בלתי רגילה. ושר החקלאות

בשלב מסויים היה סבור, שבצמוד להעלאת מעריפי החשמל ניתן יהיה לפרסם צו על העלאת מעריפי המים. הבהרנו לשר החקלאות ולאנשי האוצר שהדבר אינו ניתן, אך נעשה הכל כדי שההליכים הקשורים בהעלאת מחיר המים יהיו מהירים.

הבאנו בפני מועצת המים הצעה להעלאת מחיר המים ב-15% עם גרעון של 20 מליון, כי לפי חישוב נכון היה צריך להעלות את מחיר המים ב-18%.

במועצת המים הושמעה בקורת נגד הצעה זו. בסיום הדיון, הואיל והיה ברור שאין זה נושא לו דה, כי ועדה אינה יכולה למצוא מענקי תקציב - זאת

יכולים לעשות שר החקלאות והממשלה - סיכמה מועצת המים, שהיא סוכמת

ידה על המדיניות הכלכלית החדשה ופונה אל שר החקלאות שיעשה הכל כדי לצמצום העלאת מחיר המים. נכון שהושמעה תביעה שהעלאת מחיר המים

לא תעלה על 100 אחוז. ושר החקלאות אמר שיעשה כל אשר ביכולתו להגיע ל-100%.

א. בן-גוריון:

אני מפקפק אם הובהרה השאלה שהוצגה

על ידי חבר הכנסת גרשוני; כי האמת

היא שגם לחברי מועצת המים לא הובהרה שאלה זו. נכון שבישיבת מועצת המים לאחר אותה ישיבה גורלית קמו חברי המועצה ושאלו: "הכיצד, הרי לא אשרנו

את ההעלאה, מדוע היא קבלה גושפנקא?" הבה נראה בזה חקר הקורה בחיים

הצבוריים, מבלי לתת בכך גושפנקא להצעה שוהבאה לפני המועצה והובעה לה התנגדות.

לשאלתו של חבר הכנסת קורן, יש אחוז

לא קטן של פרדסים שיבולם נמוך מ-4 טונות לדונם, ואחוז הפרי הראוי

לייצוא, נמוך מהאופטימום שאפשר להגיע אליו. ככל שעולות התשובות

וככל שקטנה רווחיות הענף, כן גדל אחוז שטחי ההדרים שמצבם הולך ורע.

הפתרון לכך טמון ברווחיות הענף. יש אחוז גדול של פרדסים שמצבם הולך

ומתדרדר כי אין בידי בעליהם האפשרות להשקיע בהם כל הדרוש. לפני חודש

עשינו תחשיב המראה שפרדס שיניב 4 טונות פרי לדונם וייצא 50 אחוז מיבולו, יעבוד בהפסד של 55 לירות לדונם. נכון שנתונים אלה אינם סופיים, כי הדברים

חלויים במצב השוק. אבל זו רק אינדיקציה למצב הקשה בענף.

אשר לשאלה מה נעשה בחקלאות לחסכון

ולייעול השימוש במים, נעשה הרבה אך יכול היה להעשות הרבה יותר; כי

החקלאים מודעים לכך שהחסכון במים הוא האמצעי הכלכלי הטוב ביותר להשיג

את המטרה הכלכלית ולשפר את מצב המים של המדינה. אין צורך לשכנע את

החקלאים לחסוך במים. צריך רק להעמיד לרשותם את האמצעים הכספיים המתאימים

על מנת לאפשר זאת.

א. זיגמן:

נשאלה שאלה לגבי ייצור החקלאות.

99,9% מהחקלאים במדינה מיוצגים

על ידי 3 הארגונים המופיעים כאן היום.

אני מבטיחה לכם ששר החקלאות לא יכעס

אם תיענו לבקשתו הנמרצת שלא לייקר

ס. יוספטל:

את המים ביותר מ-100%.

נשאלה שאלה מדוע איננו מבקשים יותר.

אנו אנשים מציאותיים ונבונים. ואיננו מבקשים מה שאנו חושבים שאין.

לו סיכוי להתקבל. אם בקשנו העלאת מחיר המים רק עד 100 אחוז, עשינו

זאת מפני שחשבנו שזה מספיק מציאותי.

אני חושבת שהשאלה שנשאלה כאן,

מדוע לא לחסל ענפים, היא שאלה רטורית. לכל הנוכחים ידועה חשיבותה

של החקלאות לא רק מבחינת הייצור.

נאמר כאן שאפשר לעזור לענף ההדרים

על ידי העלאת התמריץ. אבל אנחנו דברנו על שני ענפים נוספים - ענף

הירקות וענף הנשירים. מענף הירקות מתפרנסת ההתיישבות החדשה לגמרי.

וחלק גדול של ישובי ההר, הענף העיקרי שלהם הוא פירות נשירים. אפילו אם יש לכם רצון להענות יותר לענף ההדרים בדרך של תמריץ, אל תשכחו שיש עוד שני ענפים שלא יוכלו לשאת בהעלאה זו.

היו"ר י. קרגמן: אני מודה לתבירי משלחת החקלאים.

אני מקדם בברכה את נציגי מרכז השלטון המקומי - מר גלר ומר מרינוב, שיטבירו לועדה את הסיבות להעלאה מחיר המים ברשויות המקומיות בשיעורים שפורסמו.

א. גלר:

מחירי המים ותעריפי המים ברשויות המקומיות מושפעים מהמדיניות הכלכלית של הממשלה. ואני מדבר בשם המשק העירוני של שירותי המים. אם "מקורות" קבעה מחיר לספק 21 אגורות לקוב ומבקשת היום מעיריית תל-אב יב 41 אגורות לקוב, ברור שנצטרך להעלות את מחיר המים. אם נוסיף על מחיר הספק התיירות של חלקי צנרת ואינסטלציה, שגדלו ב-300%, אינני יודע מהו המחיר שהיינו צריכים לקחת בעד מי שתיה אילו רצינו לנהל משק עירוני רנטבילי. ואנו רחוקים מניהול משק עירוני רנטבילי. אנו נדרשים מדי פעם לשלם יותר בעד חשמל, וכתוצאה מכך אנו חייבים להעלות את מחיר המים. היות והדבר קורה לעתים תכופות, הפעם פנינו לשר החקלאות ובקשנו שיוציא צו, כדי שלא נפסיד זמן משום שאנו כבר משלם ל"מקורות" ולחברת החשמל את המחיר החדש, מבלי לקבל תמורה. אני שמח ששר החקלאות ונציבות המים הולכים לקראתנו בקשר לפרסום הצו, לאחר שועדה בהשתתפות נציבות המים, משרד הפנים והשלטון המקומי, מצאה הייתי אומר סינתזה בין ההצעות השונות; ההצעה המקורית הייתה: 10 קוב ראשוניים, מחירים יהיה לירה; 6 קוב נוספים - 1.60 ל"י. על דעת כולם - משרד הפנים, נציבות המים ומרכז השלטון המקומי, הגענו למחיר מוסכם: 8 קוב ראשון - 90 אגורה; 8 קוב נוספים - 1.40 ל"י - - -

מ. שחל: במקום - מה?

א. גלר:

עד עכשו היו תעריפים שונים ברשויות מקומיות שונות. עכשו אנו מציעים תעריף אחד. מעל ל-16 קוב - שנקבעו כצריכה תרבותית - אנו מציעים מחיר הרחעה של 2.20 ל"י. מחיר ההרתעה, זו הפילוסופיה של העניין כי המים במדינה יקרים ואנו צריכים לשמור על החסכון במים.

היות וקיימים מחירים שונים של "מקורות" לספקים, לדוגמה לבאר-שבע ולירושלים נקבע מחיר של 50 אגורות לקוב, מרכז השלטון המקומי החליט שיש להגיע למחיר אחיד של "מקורות" לספק. היות והדבר מצריך תחיקה, אנו מבקשים שיפורסם הצו כפי שסוכם, ואחר כך נפעל לקביעת מחיר אחיד של "מקורות" לספק.

עלי להוסיף, שלגבי משפחות מרובות ילדים קבענו שהילד השלישי יזכה ב-2 קוב נוספים במחיר המוזל.

י. מרינוב:

מחירי המים ברשויות המקומיות צריכים להקבע על יסוד שני עקרונות: האחד - הרשות המקומית צריכה לכסות את הוצאות אספקת המים. המדיניות של משרד הפנים היא, שמינהל המים ברשות מקומית צריך להתנהל בצורה כזאת שיתחדש בזמן, ישלם את ההשקעות והאמורטיזציה ולא יסיל סובסידיות על הצרכן. כיוון שהמים במדינה יקרים וחסרים, צריך להיות אלמנט מרתיע מבזבז מים. עד עכשו ההרתעה התבטאה בכך שנציבות המים הייתה קונסת רשות מקומית על צריכת מים מעל למכסה. דרך זו לא השיגה את המטרה; הרשות המקומית טענה שהמכסה אינה נכונה, ואת המים מבזבז הצרכן ולא הרשות המקומית. לכן נקבע תעריף הדרגתי לכמויות.

ירושלים ובאר-שבע שהם מקומות הרריים, שילמו עד עכשו ל"מקורות" 30 אגורה לקוב וגבו בשביל המים 85 אגורות. להפרש זה במחיר הייתה הצדקה, כי את המים מודדים בכניסה לעיר והיות והמחים מתחלקים בין 50,000 צרכנים יש הפרשי מדידה; יש גזילות ומוכרח להיות פחת מסויים; יש השקעות גדולות בהובלת המים לבתים; יש רשת מתקני אגירה ובריכות מים ושאבת יתר.

כבר נאמר שיש לנו הבטחה של נציב המים שתוך 2-3 חדשים יהיה מחיר אחיד לכל הרשויות המקומיות. והמחיר יהיה 45 אגורות לקוב מים.

היו"ר י. קרגמן:

האם אפשר לומר שמחיר המים בא לכסות רק הוצאות המים ולא הוצאות אחרות

של הרשויות המקומיות?

א. גלר:

והוא אינו מכסה את הוצאות המים.

צ. גרשוני:

לדעתי, השוויון המוצע יהיה פגום משום שמחיר המים לצרכן בכל הארץ יהיה שווה, אך המחיר לרשויות המקומיות לא יהיה שווה. מדוע אי אפשר לעשות דבר שלם? מדוע צריך לדחות קביעת מחיר אחיד של "מקורות" לרשויות המקומיות? אני חושב שועדת הכספים צריכה לקבל יותר חמר בענין זה, כדי לדעת מה קורה לגבי העיריות בגוש דן ומה קורה לגבי ערים כמו ירושלים, אילת, מצפה רמון וצפת. אין עיני צרה בכך אם הרשויות המקומיות ירוויחו מהעלאת מחיר המים. אני רק רוצה שלא תחול העצה נוספת באזורים מסויימים, ולא תחול הטבה זו במקומות הרגישים.

י. פלומיין:

קבלתי מברק מאגודת "זהבי" ובו התנגדות להעלאת תעריפי המים. (קורא את המברק).

האם אתם חושבים שתינוק ובחור כבן 17-18 צורכים אותה כמות מים? אני חושב שנוסף לקריטריון של 5 נפשות ומעלה במשפחה, יש לתת ביטוי לדיפרנציאציה בצריכת המים.

מהי כמות המים שהולכת לאיבוד כתוצאה מאי-תחזוקה נאותה של רשת המים ברשויות המקומיות?

האם צינורות נוי ומדשאות ימשיכו להנות מהנחה במחיר המים?

מ. שחל:

בעתון "הארץ" פורסמה כתבה ובה נתונים על צריכת המים לנפש. למכתב זו עולה שההנחה של 2 קוב במחיר הזול למשפחה גדולה לא רק שאינה מקלה אלא מקשה על המשפחה. כי משפחה בת 7 נפשות מגיע מייד למחיר השולי. הצריכה לנפש היא 8 קוב לחודש. במשפחה בת 4 נפשות הצריכה לנפש היא 2, 4 קוב, במשפחה של 5 נפשות - 3, 5 קוב ובמשפחה בת 7 נפשות - 3 קוב בלבד. אם למשפחה בת 7 נפשות אתם נוחנים 2 קוב במחיר הזול; 5 קוב המשפחה צריכה לשלם לפי מחיר ג' שהוא המחיר הגבוה ביותר.

אילו קבענו שכל משפחה הצונה 6 נפשות, מהן 4 ילדים עד גיל 21, תהנה מתעריף א', כמה זה היה עולה למשק המדינה?

במועצה לצרכנות קבלנו מכתבים ובהם מספרים חושבים כיצד הם חוסכים במים. בשלושה מכתבים מתוך 100 סופר, שמשתמשים במי הכביסה לשטיפת רצפות.

ד. קורן:

כיוון שידיו חבר הכנסת שחל העלה בצורה בהיר בעיית המשפחות מרובות הילדים, לא אחזור על הדברים. אני רק שואל - כיצד אפשר להקל על משפחות מרובות ילדים?

מדוע צריכות הרשויות המקומיות לעסוק באספקת מים? מדוע "מקורות" לא תספק את המים כפי שחברת החשמל מספקת חשמל? נדמה לי שיש בזה הרבה פרבול, ונחח אין בכלל; מה גם שהרשויות המקומיות, בגלל מצבן חספסי הקשה, אינן פותרות בעיית אבדן מים על ידי צנרת בלתי תקינה. פעם הייתי ראש רשות מקומית וניסיתי להעביר את הענין ל"מקורות", אך "מקורות" התנגדה. יכול להיות שצריך להביא את הנושא לדרג רם יותר.

ש. לורינץ:

החשבון הסופי של העיריות בעניני מים מה הוא מראה הפסד או רווח?

האם אפשר לחסוך בהוצאות על ידי ביטול שירותים מיותרים? שעמנו שחברת החשמל קוראת את המונים אחת ל-4 חדשים וחברות הגז - אחת לששה חדשים. הרשויות המקומיות קוראות את מוני המים

אחת לחדשיים. מדוע לא יחול שנוי בענין זה?

האם אין אפשרות לקבוע מחיר אחיד לדירה ולהפטר מבצורך בקביעת מונים וכל ההוצאות הכרוכות בכך? בחשובה על שאלה זו אני רואה פתרון לבעיית המשפחות מרובות הילדים. אם הדבר אינו ניתנה, אני מציע שלפחות לא נפלה לרעה משפחות ברוכות ילדים, שכיום משלמות יותר בעד מיים. אני מציע שלגבי משפחות מרובות ילדים ייקבע מחיר אחיד לכל הצריכה.

ידוע לי שהעיריות - על כל פנים העירייה שבה אני גר - למרות פניות חוזרות ונשנות במשך שנים אינן מתקנות דליפות בצנור הראשי.

א. אפרת:
מהו אחוז ההכנסה ממים שלא מצריכה וביחית?

לצערי אינני יכול להציע מה שהציע חבר-הכנסת שלא נמכור מים, אלא נקבע אגרת מים לצריכה. המים הם מצרך יקר וכיוון שחשורים לנו מים צריך לצמצם את הצריכה בכל האמצעים העומדים לרשותנו.

ש. רוחם:
המדיניות של הממשלה עד עכשו הייתה מבוססת על הכלל, שמשק המים צריך להיות משק סגור וההכנסות חייבות לכסות את ההוצאות; הכלל השני, שאין לספק מים חינם. גם מקרי סעד חייבים לשלם בעד מים. לכן סל הסעד כולל הוצאה למים.

לפני 16 שנה קבענו מהי צריכה תרבותית לנפש שצריכה להנתן במחיר סביר. איננו סבורים שהעזרה למשפחות ברוכות ילדים צריכה להיות באמצעות הוזלת מחיר המים. אם המדינה חושבת שצריך לעזור למשפחות ברוכות ילדים, תגדיל את ההקצבה למשפחות ברוכות ילדים באמצעות הביטוח הלאומי.

ד. קורן:
אבל התעריף השני שנקבע הוא תעריף-קנס.

ש. רוחם:
ועדה בראשותם של השרים בר-יהודה המנוח וקדיש לוז המנוח בחנה את הצריכה התרבותית של משפחה בגודל מסויים. נהגיה למסקנה שהצריכה התרבותית היא בגבולות של 2 קוב לנפש. יצונוני יודע מה נכתב בענין זה בעתונות. אני בטוח שאנשי נציבות המים יכולים לתת תשובה יותר מדוייקת. יכול להיות שבינתיים רמת החיים עלתה וצריכת המים עלתה. אבל יתכן מאד, לפי מצב המים במדינה, שצריך לצמצם את הצריכה הביתית.

כל ההנתנות למשפחות מרובות ילדים אינן צריכות להנתן על חשבון הרשות המקומית; כי אינה דומה רשות מקומית אחת לשנייה. יכול להיות שבחיפה יש אחוז גדול מאד של משפחות ברוכות ילדים לעומת דימונה או ירוחם. היות ומשק המים הוא משק סגור, תושבי ירוחם יצטרכו לשלם יותר מתושבי חיפה. אין זה ענין של השלטון המקומי. אם הממשלה חושבת שצריך לעזור למשפחות ברוכות ילדים, צריך להגדיל את התשלום לילד באמצעות הבטוח הלאומי או על ידי תוספת משפחה יותר גדולה לשכר.

אשר להצעה להבחין בין תינוק ובין תצנוק, לא ברור לי כיצד ניתן לעשות הבחנה זו באדמינסטרציה. ועדיין לא ברור מי צורך יותר מים תינוק או מבוגר.

אשר לחיקוני הצנרת, אנו ערים לבעיה. הגשנו הצעת התקציב הדריש להחלפת הצנרת הפגומה, צנרת שהובאה פעם על ידי המדינה מארץ מסויימת ואחר כך התברר שהיא פגומה. היום דרושים שני מיליארד לירות להחלפת כל הצנרת במדינה. אחוז מסויים ממחיר המים מיועד לכיסוי הפסד זה, וזו הרביית שאנו משלמים על הכסף שאיננו יכולים להשיג להחלפת הצנרת.

הינו"ר י. קרגמן:

אינני רחוק מהחפיסה שלך לגבי משפחות מרובות ילדים. אולם מה שקרוי "תעריף הקנס" נבנה על יסוד הצריכה של משפחה ממוצעת. משפחה מרובת ילדים מגיעה מייד לתעריף זה.

ש. רותם:

אני מסכים שייבדק החשבון כפי שהובא

בעתון "הארץ" ואם יתברר שצריך

לחת 3 קוב לכל נפש נוספת לפי המחיר של 90 אגורות, במקום 2 קוב, אני מניח שנפסיים לזה. אבל זה אינו משכנה את העקרון, והעקרון הוא - שאין הנחה במחיר המים.

בעזרת הממשלה הקיימונו קרן לתיקון

הצנרת; הממשלה מפרייה לקרן זו סכום מסויים לכל קוב מים נצרך והרשויות המקומיות מפרישות סכום מסויים. אם ישתפר המצב, נגדיל את הסכום.

אפשר להגיע לנחונים מדוייקים על

צריכת המים למטרות שונות. הצריכה לבנייה וצריכה אחת, אינה מהווה אחוז כזה שיכול להשפיע על מחיר המים.

לשאלתו של חבר הכנסת קורן, מדוע

לא יעבירו הרשויות המקומיות משק המים ל"מקורות", כנציג הממשלה אינני מוכן להגיד, שהממשלה עושה הכל יותר טוב מהרשויות המקומיות. אינני יודע מדוע צריך להקים מנגנון גבייה, כאשר היום הגבייה כמעט ואינה עולה, כי חשבון המים קשור לארנונה. על כל פנים אני חושב שאספקת מים ליושבים זה אחד מתפקידיו של השלטון המקומי.

יש הסכמה מלאה בין שר החקלאות,

משרד הפנים והשלטון המקומי, שיהיה מחיר אחיד לספק. משרד הפנים הבטיח לרשויות המקומיות שעד שיוסדר עניין החקיקה, ייעשה האזון באופן פנימי.

א. גלר:

גם אם הרשות המקומית מאזנת את משק המים קופתית, אין זה אומר שמשק המים

מאוזן. אם לא החליפו את הצנרת, זה אומר שמשק המים אינו מאוזן.

ידידי חבר הכנסת קורן, יש הרוצים

לתלות את הקולר ברשויות המקומיות. אבל אין בטחון שאם תהיה רשות מרכזית לאספקת מים במדינה, המצב יהיה טוב יותר מכפי שהוא כיום. ירושלים ניהלה את משק המים שלה בצורה טובה. לעומת זאת רשות מקומית גדולה בארץ, איפה משתמש בקרן הצנרת העומדת לרשותה, היא צנרת העמדנו לרשותה מלינוני לירות להחלפת הצנרת.

י. מרינוב:

אני מסכים בהחלט לדעתו של חבר-הכנסת גרשוני. רשויות מקומיות מסויימות,

ובראשן ירושלים, תבעו כל הזמן שמחיר המים לכל סוגי הצריכה יהיה אחיד. לצערנו לא השגנו זאת. עכשו אנו מתקרבים לזה. לשמחתי מרכז השלטון המקומי קיבל את העמדה הזאת והסכים שהרשויות המקומיות בהן המים זולים, יוסיפו כמה אגורות לקרן האזון, על מנת שנגיע למחיר אחיד לספק. אנשי נציבות המים אומרים לנו שיש קושי משפטי לעשות זאת. אבל תוך חדשים-שלושה יחגברו על קושי זה.

צ. גרשוני:

משרד הפנים הודיע שיפעיל הסדר זה.

י. מרינוב:

הוא יפעיל הסדר זה על ידי כך שיטכסד את אלה שיצטרכו לשלם יותר. אבל זה

איננו פתרון.

לדבריו של חבר הכנסת פלומיץ, אינני

יודע אם בחיפה עושים מה שנאמר במברק. ואם עושים זאת, זה רע; כי הדבר מנוגד לעקרון הבסיסי, שמים הם מצרך שקונים ומוכרים. ואי אפשר על ידי מצרך המים לבוא לעזרת משפחות מרובות ילדים. מים כמוהם בחשמל, מצרך שצריך למכרו ולקנותו. מים אינם ניתנים בחינם. יצור מים כרוך בהוצאות גדולות. אם אדם לא ישלם תמורת המים, יבזבז מים. ואחד האינטרסים הקרדינליים של המדינה הוא לשמור על המים. אם חיפה נוהגת כך, היא עושה משגה.

ש. רותם:

הדבר לא אושר לחיפה על ידי משרד הפנים.

י. מרינוב:

לא בדקתי את החשבון שעשה חבר הכנסת שחל. יכול להיות שהוא נכון. בירושלים לא נהגנו כך. בירושלים קיימנו את העקרון שמים זה מצרך שצריך לשלם בעדו, והעזרה למשפחות מרובות ילדים צריכה להנחן על ידי משרד הסעד או על ידי הביטוח הלאומי. בירושלים קיים מחיר אחיד.

אשר לתיקוני הצנרת - אין מקום להכללות. בדרך כלל שומרים על הצנרת ומחליפים צנורות. אולם יש דברים אוביקטיביים. יש מקומות שלא החליפו צנרת ויש מקומות שנכשלו בהזמנת הצנרת. כבר אמר מר רותם שנוסדה קרן להחלפת הצנרת.

אשר לקריאת המונים, לפני 5-5 שנים העלינו בירושלים את הרעיון לקרוא מוני המים אחת לשנה, ולשלוח לצרכן את החשבון מראש על יסוד הצריכה של השנה הקודמת. אבל נציבות המים מנימוקים שלה, נימוקים של חסכון במים, פסלה את הרעיון. מבחינה מינהלית ניתן הדבר לביצוע ויש בזה יתרונות מבחינת ניהול משק המים.

יש פחת הכרחי של מים. יש הבדלים בין המונה הגדול ובין המונה הקטן, ורגישות המונים אינה שווה. יש בעייה של טנקים של מים, שדיוק המדידה בהם אינו מלא. באופן פורמלי ההנחה היא שפחת של 15-18% איננו פחת מופרז.

לגינות נוי ניתנות הקלות בגבולות

מסויימים.

חבר הכנסת אפרת ביקש לדעת מהי ההכנסה ממפעל המים ברשויות המקומיות. אין הכנסה ממפעל המים. מפעל המים יש לו תקציב של הכנסות והוצאות. הוא אינו נכלל בהכנסות הכלליות של העיריה. הוא מוכרח להחנהל בנפרד.

אני מודה למר גלר ולמר מרינוב.

היו"ר י. קרגמן:

בישיבת הועדה ביום ששי, נסיים את

הדיון ונקבל החלטה לגבי היטל האזון.

שמענו אינפורמציה על העלאת מחירי המים ברשויות המקומיות. בענין זה איננו יכולים להחליט, אבל אנו יכולים להביע דיעה.

אם יתברר לנו ששגגה יצאה פפי השלטון המקומי, האם ניתן לשנות את התעריפים

א. שוסטק:

שנקבעו על ידי השלטון המקומי?

היטל האזון טעון אישור ועדת הכספים. העלאת תעריפי המים ברשויות המקומיות

היו"ר י. קרגמן:

אינה טעונה אישור של הועדה.

ענין המשפחות ברוכות הילדים לא נעלם מעינינו. בחשבון שעשה חבר הכנסת שחל

י. קנטור:

הכל בסדר, פרט לבסיס. בסיס החשבון אינו בסדר ולכן כל החשבון אינו בסדר. המכסה של 80 קוב לנפש לשנה כוללת כל השירותים העירוניים, המסחר, המלאכה ולא רק הצריכה הביחית. הצריכה של אדם בבית, היא רק חלק קטן מזה. ומכאן חגענו להקצבה של 2 קוב לכל ילד. זה נושא שאנו בוחנים אותו בשיטות סטטיסטיות ועוקבים אחריו יחד עם עיריית תל-אביב. כל שנה אנו עורכים מחקר בשיחוף עם עיריית תל-אביב. ובשנה הבאה נערוך מחקרים יסודיים יותר, כדי לצמצם צריכת המים.

אנו מתנגדת למתן מים חינם. וקריאת

מד המים אחת לשנה כמוה כמתן מים חינם. לעומת זאת אנו רוצים לנסות שיטה חדשה, שבעל הבית יקרא את המונה כל חודש ויקבל הנהגה של 20%; לי לא איכפת שיקבל הנחה יותר גדולה, ובלבו שיצמצם את הצריכה. אנו מכינים עכשו ניתוח שיצביע על הצריכה האמתית לנפש לחודש, כולל משפחות מרובות ילדים. נשלח לכם חמר זה בכתב.

הישיבה נעולה.

היו"ר י. קרגמן: